

اکثریت سالاری

تدوین گر: محمد جغتایی

مدرسه علمیه ثقلین

مشهد مقدس

تابستان ۱۳۹۸

تقدیم به

همه کسانی که خود را فراموش نمی کنند و برآستان گرانسنگ انسانیت سر فرود می آورند و انسان را با همه تفاوت هایش ارج می نهند و تقدیم به امیر المومنین علی علیه السلام که مظلومانه سالها به خاطر اکثریت بی فکر و اندیشه سکوت اختیار کرد و خانه نشینی را بر حکومت که حق منصوصش بود اختیار کرد.

چکیده

مقاله اکثریت سالاری از جمله مقولاتی نیست که مسلمانان برای بار نخست و از طریق تجربه غربی با آن آشنا شده باشند بلکه بالعکس مردم سالاری در تجربه و اصول سیاسی مسلمانان حاضر بوده است. گواه آن تجربه حکومت اسلامی در صدر اسلام می باشد. حکومت پیامبر در مدینه و چند سال حاکمیت امام علی علیه السلام در کوفه بزرگترین شاهد در تجربه نحوه دخالت مردم در حکومت است خداوند در جای جای قرآن کریم به وصف اکثریت پرداخته و در این زمینه سخن گفته است.

این تحقیق در صدد بررسی جایگاه اکثریت در دیدگاه قرآن کریم و سیره امام علی علیه السلام است چرا که دانستن دیدگاه اسلام در این باره ما را در اعتبار بخشیدن به رای اکثریت یاری می رساند.

کلید واژگان: اکثریت سالاری ، اعتبار ، رای مردم ، قرآن ، کلام امام علی علیه السلام

فهرست مطالب

- مقدمه ۸
- تبیین موضوع ۸
- ضرورت و اهداف موضوع ۸
- پیشینه موضوع ۹

فصل اول:

- کلیات تحقیق ۱۰
- مفهوم شناسی ۱۰
- الف) معنای لغوی ۱۰
- ب) معنای اصطلاحی ۱۰
- ۱- دموکراسی (اکثریت سالاری) ۱۱
- ۲- مردم سالاری ۱۱
- ۳- مردم سالاری دینی ۱۱
- قائلین به اعتبار رأی اکثریت و دلایل آنان ۱۲
- دلیل اول؛ دلیل قرآنی ۱۲
- دلیل دوم؛ سیره معصومین ۱۲
- قائلین به اعتبار رأی اقلیت و دلایل آنان ۱۲

الف) دلایل عقلی: ۱۲

ب) دلیل نقلی: ۱۳

فصل دوم:

اکثریت در حوزه سیاست و جامعه ۱۳

- حکومت و نیاز به نظام اسلامی ۱۳

جمع بندی فصل ۱۴

فصل سوم:

اکثریت در حوزه شریعت و احکام دینی ۱۵

- اجماع در لغت ۱۵

الف) نقش اکثریت در اجماع بعنوان سند مشروعیت حکومت اسلامی و تعیین حاکم ۱۵

ب) نقش اکثریت در عرف بعنوان یکی از منابع فقهی و کشف احکام شرعی ۱۵

الف) عرف در لغت ۱۶

ب) عرف در اصطلاح ۱۶

ارتباط عرف و رأی اکثریت ۱۶

کاربرد عرف ۱۷

الف) عرف و مسئله اصولی ۱۷

ب) کاربرد عرف در استنباط ۱۷

نمونه های اعتبار اکثریت در احکام شرعی ۱۷

۱- وجوب نماز آیات ۱۷

۲- رؤیت هلال ماه ۱۸

۳- لباس نماز گزار ۱۸

جمع بندی ۱۸

نتیجه ۱۹

منابع و مآخذ ۲۱

تبیین موضوع

امروزه اکثریت از جایگاه ویژه ای برخوردار است چه کاربرد آن در زندگی روزمره و چه در سیاست و تصمیم‌گیری‌های کلان. در سیاست می‌تواند به جرئت بیان نمود که اکثریت سالاری امروزه در بیشتر کشورها به عنوان یک اصل پذیرفته شده است بین اکثریت سالاری در دیدگاه غربی و مردم سالاری در دیدگاه اسلام تفاوت‌های بنیادینی وجود دارد اگرچه در شکل هر دو حکومت اکثریت سالاری خوانده می‌شود.

این نوع از حکومت که مخصوصاً در جوامع غربی طرفداران بسیاری دارد اکثریت را آگاه و دخیل در سرنوشت خود می‌داند تا آنجا که اکثریت ملاک پذیرش می‌شود و حق دارد حکومت تعیین کند و حتی در هر مسئله ای تصمیم بگیرد بدون اینکه قیودی را در بر بگیرد. در حالی که اسلام رای اکثریت را به خودی خود نمی‌پذیرد بلکه معیارهایی را برای پذیرش اکثریت قرار می‌دهد. آیات فراوانی در قرآن کریم به این مسئله و مخصوصاً صفت اکثریت مردم اشاره دارد که در کل نگاهی همراه با توبیخ را در قرآن می‌یابیم. در مقابل در سیره امام علی علیه السلام می‌بینیم ایشان برای رای اکثریت احترام قائل بودند و بدان عمل می‌کردند البته این نه بدان معناست که تناقض در این وجود دارد بلکه نکته همین جاست باید بررسی کرد و دید در چه جاهایی خداوند اکثریت را مذمت می‌کند و در چه جاهایی بدان ارج می‌نهد و چرا امام ارزشی برای اکثریت قائل می‌شدند؟ آیا این بدان معناست که اکثریت ملاک حق و پذیرش است؟ و چه تفاوتی میان دیدگاه قرآن و امام علی علیه السلام با اکثریت سالاری دموکراتیک وجود دارد.

ضرورت و اهداف موضوع

از آنجا که اعتبار بخشیدن به رأی اکثریت یکی از ارکان اصلی جوامع امروزی به شمار می رود اهمیت و ضرورت تحقیق در این موضوع بیش از هر موضوع دیگری مشهود است موضوعی که امروزه در بسیاری از جوامع اجرا می گردد. چهارده قرن پیش قرآن به نقد آن پرداخته و رهنمودهایی درباره این موضوع بیان نموده است تا با خطوط کلی که خداوند برای بشر تعیین نموده است بتواند به سعادت خود نایل آید. بررسی جایگاه رأی اکثریت و اعتبار آن در حوزه‌های مختلف اخلاق و معرفت، حکومت و جامعه و در شریعت و احکام در قرآن کریم و سیره امام علی علیه السلام می تواند ما را در رسیدن به حکومتی راستین و حقیقی مبتنی بر رأی اکثریت رهنمون سازد. از طرفی هم آدمی با ویژگی‌های اکثریت انسان‌ها آشنا شود تا در تصمیم‌گیری‌های بزرگ و کوچک بیشتر وسواس و دقت به خرج دهد. لازم به ذکر است این تحقیق فقط به بررسی رأی اکثریت در حکومت نمی پردازد بلکه آن را در حوزه‌های مختلف مورد بررسی قرار می دهد که یکی از مهمترین بخش‌های آن اعتبار رأی اکثریت در حکومت است.

پیشینه تحقیق

نگاه به رأی اکثریت بویژه در برپایی حکومت و انتخاب نوع نظام از مسائلی است که از زیر دیر باز ذهن بشر را به خود مشغول ساخته و اندیشمندان و صاحب‌نظران از دیرباز تألیفاتی را به قلم تحریر در آورده اند. هر چند در مورد دموکراسی و مردم‌سالاری دینی به صورت پراکنده مقالات و کتاب‌هایی نگاشته شده است اما حکومت فقط یک بخش از مسئله اکثریت سالاری است. در قرآن کریم اعتبار آن را در حوزه‌های دیگر از جمله معرفت و اخلاق و احکام و شریعت و غیره مورد بررسی قرار داده است. به جرأت می‌توان گفت تاکنون هیچ تألیفی این‌گونه تقسیم‌بندی را ارائه ننموده است و به بررسی این موضوع از این زاویه نپرداخته است که رأی اکثریت در حوزه‌های مختلف مورد بررسی قرار گیرد بلکه هر جا سخن از اکثریت سالاری شده همان معنای سیاسی آن به ذهن متبادر می‌شود در حالی که قرآن کریم و سیره امام علی علیه السلام فراتر از این را برای ما تبیین می‌کنند و از زاویه‌های مختلف به این موضوع می‌پردازند. از این رو اصلی‌ترین منبع در این تحقیق آیات قرآن و سپس مراجعه به کلام امیرالمومنین علی علیه السلام مخصوصاً نهج البلاغه است.

کلیات تحقیق :

مفهوم شناسی اکثریت :

الف (معنای لغوی :

اکثریت سالاری به معنای بسیاری و فزونی در برابر اقلیت به معنای اندک بودن دو مفهوم نسبی هستند که در مقایسه با یکدیگر معنا می یابند.

در اصطلاح معاصر به بخش بیشتر یا کمتر افراد یک کشور یا منطقه یا شهر یا هر مجموعه دیگری اکثریت و اقلیت گفته می شود. اکثریت به معنای بسیاری و فزونی در عدد و شماره در مقابل اقلیت استفاده می شود.

انواع اکثریت: مطلق و تام

اکثریت مطلق تعداد آراء نصف بعلاوه یک می باشد و اکثریت تام تعداد آرایبی است که زیادتر از آراء داوطلبان دیگر باشد.^۱ همچنین هر یک از آن دو گاه در مقابل تجلیل یا تحقیر به کار می رود.^۲

ب) معنای اصطلاحی:

اکثریت سالاری در این تحقیق به معنای میزان اعتبار بخشیدن به رأی اکثریت است حال این اکثریت نوع سیاست و یا حاکم تعیین کنند یا در تصمیم گیری های روزمره از نظر اخلاقی و

---

^۱ دهخدا - لغت نامه - ج ۷ - ص ۳۱۶

^۲ راغب اصفهانی - مفردات - ص ۶۸۱، ۶۸۰

معرفتی بخواهند از تصمیمات جمع استفاده کنند. در زمینه اخلاقی و معرفتی و احکام نیازی به تعریف اصطلاحی نیست اما قسمت سیاست و حکومت در اصطلاح امروزی دارای تعاریفات خاصی است که باید با اصطلاحات آن آشنا شد تا در فصل مربوط به خودش توضیح داده شود.

۱- دموکراسی «اکثریت سالاری» :

این واژه تاریخچه ای طولانی دارد و همواره در تعریف نوعی از حکومت به کار رفته است که در آن قدرت سیاسی در اختیار اکثریت قرار دارد. این نوع حکومت درست در مقابل حکومت هایی است داد که در آنها یا یک فرد حاکمیت را در دست دارد مانند حکومت های پادشاهی یا استبدادی یا اینکه قدرت سیاسی در اختیار عده قلیلی است مانند حکومت اشرافی.

۲- مردم سالاری:

گسترده کردن دامنه مشارکت مردم در اداره امور هم زندگی را از برکات اندیشه و تجربه آنان غنی می سازد و هم شوق و رغبت آنان را به حفظ از راه تلاش گروهی فراهم می آید افزایش می دهد. مشارکت نه تنها عاملی برای برای برانگیختن و به پدیدآوردن و خلق کردن است بلکه وسیله ای برای پاسداری و قدر شناسی از آن چیزی است که پدید آمده است.

۳- مردم سالاری دینی:

واژه مردم سالاری دینی اصطلاح تازه ای در گفتمان سیاسی دنیاست که برخلاف جمهوری اسلامی ، پارلمان اسلامی که همگی ترکیب هایی از یک مفهوم غربی به علاوه یک قید اسلامی هستند در بستر مبانی سیاسی اسلام و متأثر از آموزه های نبوی و علوی روییده و بر آن است تا ضمن پاسداشت حقوق مردم در حوزه سیاست و اداره امور جامعه و پرهیز از الگوهای حکومتی استبدادی رعایت اصول و مبانی ارزشی را بنماید و بدین ترتیب نظام اسلامی را از الگوهای سکولار غربی تمییز دهد.

اصول مردم سالاری دینی عبارتند از: ۱- فضیلت محوری ۲- هدایت محوری ۳- حاکمیت الهی
۴- ایمان دینی ۵- انتخاب مردمی ۶- آرمان گرایی ۷- تکلیف محوری ۸- شایسته سالاری ۹- قانون
محوری ۱۰- رضایت مندی

۲- قائلین به اعتبار رأی اکثریت و دلایل آنان

افرادی که رأی اکثریت را معتبر می دانند از دلایلی برای اثبات ادعای خویش بهره جسته اند که در اینجا به دو دلیل از آنها اشاره می کنیم:

۱- دلیل قرآنی:

عده‌ای می گویند رأی اکثریت مردم به رهبر و قبول او یک عقد و قرارداد اجتماعی است و خداوند در آیه اول سوره مائده آن را متذکر شده است «یا ایها الذین آمنوا اوفوا بالعقود» ای کسانی که ایمان آورده اید به قرارداد های خود وفا کنید.

بنابراین از نظر قرآن کریم قرارداد بین مردم و رهبر، و لازم الاجراست و این دلیل بر اعتبار رأی اکثریت در مورد انتخاب ولی فقیه است.

۲- دلیل معصومین:

با دقت در سیره امیرالمومنین علی علیه السلام و امامان دیگر می بینیم همیشه رأی اکثریت را معتبر می دانستند از جمله امام علی علیه السلام در رد ادعا های سران جمل فرمود: «بی تردید شما می دانید اگر چه کتمان می کنید که من بعد از قتل عثمان داوطلب خلافت نبودم و سراغ مردم نرفتم بلکه مردم با رضایت سراغ من آمدند» و علی فرمود: «همان بیعت عموم مردم با من نه از ترس قدرت بود و نه از روی طمع در مال و منال دنیا»^۳ در اینجا امام کلمه عامه را به کار برده

^۳ شریف الرضی - نهج البلاغه - نامه ۵۴

است که به معنای توده های مردم و اکثریت امت است. بود و نه از روی طمع در مال و منال دنیا در این کلمه را به کار برده است که به معنای توده های مردم و اکثریت امت است. ویا نقل شده پیامبر در جنگ احد با این که نظر شخص اول بر بیرون رفتن از مدینه بود اما هنگامی که ملاحظه فرمودند نظر اکثریت بیرون رفتن از مدینه است نظر اکثریت را ترجیح داد و رأی خویشان و اقلیت را کنار گذاشتند.

۳- قائلین به اعتبار رأی اقلیت و دلایل آنان:

نخبگان ایراداتی به رأی اکثریت گرفته‌اند که به طور اجمال به مهمترین آن در دو عنوان ایرادات عقلی و نقلی اشاره می‌کنید:

الف) دلایل عقلی:

- ۱- حکومت امری تخصصی است و باید اداره امور کشور را به دست آگاهان جامعه سپرد و برای این منظور حق انتخاب فرمانروایان باید از آن دانایان جامعه باشد نه توده مردم.
- ۲- مدیریت اجتماعی امری کیفی است و در دموکراسی به امری کمی تبدیل شده است
- ۳- امروز در دموکراسی غربی آزادی رأس هست اما رأی ها آزاد نیست.
- ۴- چه کسی آمار گرفته است که در طول تاریخ اکثریت نسبتا به واقع نزدیک بوده است تا اقلیت؟

ب) دلایل نقلی:

مخالفان اکثریت بر آیات قران برای اثبات گفته خودشان تمسک می کنند که این آیات با تعبیری چون «اکثرالناس لا یعلمون ، لا یعقلون ، لا یؤمنون»

اکثریت در حوزه سیاست و جامعه

حکومت و نیاز به نظام سیاسی

انسان به دلیل انتخاب زندگی اجتماعی ناگزیر از آن است که نیازهای خود را از طریق یک نظام اجتماعی و همکاری و تعاون در آن نظام به دست آورد و در این تعاون و نظام است که مسائل مربوط به مصالح اجتماعی و مسائل عمومی رخ نشان می‌دهد که حل و فصل آنها احتیاج به تصمیم قاطعی است که قدرت اجرائی بدنبال داشته باشد از سوی دیگر تعارض تراحم خواسته های بشری و روح نیاز به قوانین اجتماعی را تشدید می‌کند و وجود قانون خود قدرت اجتماعی را طلب می‌کند و منظور از حکومت چیزی جز این نیست.

اصولاً بسیاری از جانداران با کشش غریزی خود را به زندگی اجتماعی می‌آورند و ما نمونه آن را در زندگی حیوانات چون مورچه و زنبور عسل مشاهده می‌کنیم.

قرآن مسائل حکومت را صرفاً به عنوان یک وسیله برای رسیدن به سه هدف اساسی مطرح می‌کنند:

- ۱- رهانیدن انسان از اسارت های تحمیل شده از طرف مستکبرین و طواغیت «و یضع عنهم اِزرهم والاعلال التی کانت علیهم»^۴ و از دوش آنان قید و بندهایی را که بر ایشان بوده است برمی‌دارد.
- ۲- اقامه قسط و عدل و احقاق حقوق در موارد مختلف «لقد ارسلنا رسلنا بالبینات و انزلنا معهم الکتاب و المیزان ليقوم الناس بالقسط»^۵ برآستی ما پیامبران خود را با دلایل آشکار روانه کردیم و با آنها کتاب و ترازو فرود آوردیم تا مردم به انصاف برخیزند.
- ۳- هدایت انسانها به طور فردی و جمعی به سوی خدا «و جعلنا هم ائمه یهدون بامرنا» و آنان را پیشوایانی قرار دادیم که به فرمان ما هدایت می‌کردند.^۶

جمع بندی فصل :

---

^۴ اعراف - ۱۵۷

^۵ حدید - ۲۵

^۶ انبیاء - ۷۳

۱- معتبر دانستن رای اکثریت در مسائل اجتماعی عین تقلید از اکثریت در مسائل فکری و علمی و اعتقادی است که قرآن از آن نکوهش کرده است.

۲- منطقه اعتبار اکثریت منطقه حقوق و مسئولیت های اجتماعی است نه منطقه علوم و اعتقادات و اخلاق.

۳- رای اکثریت از آن جهت که رهبری باید تعیین شود اعتبار دارد یعنی در مقبولیت دادن به امام ولی در شروع کردن آن هرگز چرا که امامت و رهبری از سوی خداوند انجام می شود و مردم زمینه تحقق آن را فراهم می آورند.

اکثریت در حوزه شریعت و احکام دینی

به دو بخش تقسیم می شود:

الف) نقش اکثریت در اجماع به عنوان سند مشروعیت حکومت اسلامی و تعیین

حاکم

ب) نقش اکثریت در سند بعنوان یکی از منابع فقهی و کشف احکام شرعی

اجماع در لغت: از ماده ج - م - ع در لغت دارای دو معنای متفاوت است: عزم، قصد و نیت در کاری و اتفاق نظر و همفکری.^۷ مقصود از اجماع در اینجا معنای دوم آن یعنی اتفاق نظر می باشد. در اصطلاح عبارت است از ۱- اتفاق اهل حل و عقد^۸ - اتفاق مجتهدان در یک زمان^۹

الف) نقش اکثریت در اجماع به عنوان سند مشروعیت حکومت اسلامی و تعیین حاکم:

اصلی ترین اختلاف ما با اهل سنت بر سر مسئله امامت است اختلاف ما به سر این نیست که شیعه می گوید جانشین بعد پیامبر علی باید باشد و سنی می گوید نه باید ابوبکر باشد بلکه اختلاف اینجاست که شیعه معتقد است که جانشینی پیامبر امری غربی و دنیوی است و از طریق مردم می تواند انجام شود.

لذا اهل سنت می گوید: ما هم اگر بپذیریم که در واقعه غدیر پیامبر علی را به عنوان جانشین خود معرفی کرد باز هم بر سر حرفمان هستیم که خلیفه ابوبکر است. چرا که پیامبر صرفاً نظر خودش را داد ولی مردم و یا صحابه نظر دیگری داشتند، نظر خود را اعمال کردند و یا می گویند مردم علی را قبول نداشتند پس علی امام نیست البته این شبهه ای است که برخی اهل سنت بیان می کنند چرا اینکه این نظر و دیدگاه از هیچ کدام از علمای سلف اهل سنت بیان نشده و واضح است که از مسئله امروزی الهام گرفته شده است و گرنه علمای اهل سنت قائل به حجیت رأی نبودند و اگر هم بودند این اکثریت و اجماع نخبگان بود، نه اجماع مردم

^۷ ابن اثیر - النهایه - ج ۱ - ص ۸۲۹۶ ابن منظور - لسان العرب - ج ۸ - ص ۵۳ و ۵۷

^۸ فخر رازی - التفسیر الکبیر - ج ۱۰ - ص ۱۵۰

^۹ انصاری - فوائد الاصول - ص ۱۲۷

ب) نقش اکثریت در عرف به عنوان یکی از منابع فقهی و کشف احکام شرعی از عناصری که شارع مقدس در شریعت مورد نظر قرار داده است عرف است که در فقه حضوری پررنگ دارد و متصدی اجتهاد بایستی آن را در کار خویش لحاظ کند. بدون لحاظ عرف اجتهاد سامان نمی یابد و به انجام نمی رسد. از این رو برخی فقیهان از تشیع و تسنن در بیان مقدمات اجتهاد «انس به محاورات و فهم موضوعی عرفی» را مطرح کرده اند و اجتهاد را بدون شناخت عادات مردم ناتمام دانسته اند.

الف) عرف در لغت:

تتابع ، اتصال و پی در پی بودن، قرار، آرامش و سکون^{۱۱}، امر شناخته شده و متداول بین مردم^{۱۲} می باشد.

ب) عرف در اصطلاح:

عبارت از عملی است که اکثریت مردم آن را به طور مکرر و ارادی ، بدون احساس نفرت و کراهت انجام می دهند و گاه در تعبیرات فقها آن را بناء عقلا و گاهی به آن سیره عملی اطلاق میکنند^{۱۳} عرف چیز است که مردم در معاملات و رفتارشان با آن عادت کرده باشند و کارهایشان بر آن استوار شده باشد^{۱۴}

ارتباط عرف و رأی اکثریت:

عرف همان عادت و یا روش اکثریت مردم در عمل یا قولی است و اینکه عرف تا چه اندازه در احکام شرعی اهمیت دارد و حکم شرعی از آن یافت می شود بدین معناست که اکثریت مردم تا چه اندازه در کشف حکم شرعی دخیل هستند.

فهم عرفی از عناصری است که در استنباط احکام شرعی موثر است چرا که پیام آوران خدا از

^{۱۰} راغب - مفردات - ص ۳۴۳

^{۱۱} ابن فارس - مقاییس اللغة - ج ۴ - ص ۲۸۱

^{۱۲} خلیل بن احمد - العین - ص ۵۳۲

^{۱۳} عمید زنجانی - فقه سیاسی - ج ۲ - ص ۲۱۷

^{۱۴} بدران - تاریخ الفقه الاسلامی - ص ۲۱۳

میان مردم برانگیخته شده اند تا با توده‌های مردم سخن بگویند و حقایق را برای آنان تبیین نمایند چنانکه خداوند در قرآن کریم می‌فرماید: ما هیچ پیامبری را نفرستادیم مگر به زبان قومش تا برای آنها حقایق را آشکار سازد^{۱۵}

کاربرد عرف:

الف) عرف مسأله اصولی

از آنجا که عرف با توجه به تفاوت موارد و کاربرد آن اختلاف دارد، می‌توان گفت در موردی که عرف کاشف از حجت ظواهری قول ثقات کشف می‌شود.

ب) کاربرد عرف در استنباط

- ۱- موردی که نص شرعی موجود نیست و حکم شرعی از عرف کشف می‌شود
- ۲- موارد زیادی که حقیقت شرعیه‌ای در مورد الفاظ وارده در خطایات شرعیه نداریم و برای فهم معانی آنها به عرف عام رجوع می‌کنیم
- ۳- موردی که شارع مقدس تشخیص احکام شرعیه را به عرف واگذار نموده است که از آن موضوعات به موضوعات عرفیه تعبیر می‌شود
- ۴- مواردی که برای کشف مقصود گوینده به هنگامی که الفاظی را مطلق ادا می‌کند به عرف مراجعه می‌شود
- ۵- مواردی که قواعد اصولی قابل اجتماع در فقه بوسیله عرف کشف می‌شود

نمونه‌های اعتبار اکثریت در احکام شرعی

۱- وجوب نماز آیات

در احکام داریم که نماز آیات به واسطه چند چیز واجب می‌شود و آنها عبارتند از خسوف خورشید و خسوف ماه، همچنین زلزله و هر حادثه غیر عادی که باعث ترس بیشتر مردم می‌شود: مانند بادهای سیاه و سرخ و یا زرد که غیر عادی باشند. در غیر خسوف و خسوف و زلزله باید آن حادثه موجب ترس و وحشت بیشتر مردم شود و حادثه‌ای که ترس آور نباشد نباشد و موجب ترس و

---

^{۱۵} ابراهیم - ۴

وحشت افراد نادری گردد ، اعتبار ندارد. هلمانطور که بیان شد در برخی موارد زمانی نماز آیات واجب می شود که اکثریت مردم بترسند مانند باد های سیاه و سرخ.

۲- رویت هلال ماه

همچنین در احکام هست که اول و آخر ماه رمضان با رؤیت شخص مکلف یا با شهادت دو فرد عادل دنیا باشد با شرایطی که مفید علم است و یا غیره و یا به وسیله حکم حاکم ثابت می شود در این مورد صورت گمان رای اکثریت سنی می تواند بر رویت هلال ماه تعیین آور باشد.

۳- لباس نمازگزار

در احکام درباره لباس نمازگزار آمده از عدد در بدن یا لباس نمازگزار خون زخم یا جراحت یاد من باشد چرا که طوری است که آب کشیدن بدن یا لباس یا عوض کردن لباس برای مردم برای بیشتر مردم یا برای خصوص سخت است تا وقتی زخم خوب نشده است می تواند با آن خون نماز بخواند و همچنین از اگرچه که با خون بیرون آمده یا دوائی چه روی زخم گذاشتم و نجس شده در بدن یا لباس او باشد در این مورد هم می بینیم که نظر است که می تواند دلیل بر پاکی لباس نمازگزار هنگام نماز شود.

جمع بندی

رای اکثریت در که همان خوانده می شود به عنوان کشف احکام موجودیت دارد و اجتماعی به عنوان منبع مورد اتفاقات برق است در این موارد می تواند برای همه باشد تا به وسیله آن حکم شرعی استخراج کرده است.

نتیجه

اکثریت است که امروزه بیشتر به حکومت دموکراسی اطلاق می شود که با هدف آزادی برابری حقوق شرکت امیران در تصمیم گیری جامعه شان توسط غرب پایه ریزی شده و امروز به عنوان یک اصل پذیرفته شده به این معنا که حکومت در اسلام و دموکراسی از طریق بیعت و آراء مردم

^{۱۶} خامنه ای - رساله اجوبه الاستفتائات - ص ۱۴۷ - س ۷۱۱

به دست می آید ولی محتوا را خداوند تعیین می کند از نگاه دینی دموکراتیک و در نتیجه آزادی صلاح الدین و خلاف دموکراسی دینی رد می شود در حالی که در دموکراسی غربی در صورت رای آوردن مورد پذیرش قرار می گیرد مانند قانون آزادی خودکشی یا همجنسگرایی.